

Ung i Skedsmo:

Kartlegging av sosial og kulturell tilhørighet

– inkludering i et flerkulturelt samfunn

1. Forord

Skedsmo kommune gjennomførte siste Ungdataundersøkelse i 2016. Til sammen 2 766 ungdommer fra syv ungdomsskoler og to videregående skoler svarte. Dette ga en svarprosent på 92 for ungdomstrinnet og 57 for videregående skole. Skedsmo kommune valgte denne gangen å gi elevene spørsmål fra en helt ny modul kalt politikk og samfunn. Spørsmålene omhandlet ungdommens syn på bruk av vold for å oppnå endringer i samfunnet og deres meninger omkring deltakelse i krigen i Syria.

I all hovedsak ga Ungdataundersøkelsen tilbakemelding om at våre ungdommer trives godt og lykkes med det meste, men at det må arbeides videre med å styrke ungdommens psykiske helse. I tillegg skapte svarene vi fikk på spørsmålene om vold og krigen i Syria, nysgjerrighet og behov for å vite mer. Fra tidligere hadde kommunen behov for å se nærmere på forskjellige problemstillinger angående inkludering som har vært reist av ansatte i ungdomsskolen.

Tverrsektoriell styringsgruppe som har ansvaret for det tverrsektorielle samarbeidet om barn og unge i aldersgruppen 0 – 24 år, ønsket derfor en kartlegging for å sjekke ut om ungdommene våre opplever sosial og kulturell tilhørighet i nærmiljøet sitt. Med målsetting om å få vite mer om hva som fremmer og hemmer ungdommenes valgmuligheter og inkludering i et flerkulturelt samfunn, igangsatte kommunen i samarbeid med Kompetansesenter rus – region øst (KoRus-Øst) – et kartleggingsarbeid som har endt opp i denne rapporten. Den beskriver dagens situasjon på ti sentrale områder. Det blir også lagt fram en handlingsplan med nye tiltak for å bidra til at ungdommene våre uavhengig av bosted, opplever ungdomstida si som god.

Det er viktig for kommunen å få fram både risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer som kan bidra til at kommunen bruker ressursene sine riktig for å sikre god inkludering. Det ble derfor lagt opp til bred deltakelse i kartleggingen.

Ungdom i aldersgruppa 14 – 17, noen foreldre, representanter fra frivillig sektor og ansatte i kommunen og fylkeskommunen har deltatt i kartleggingen. Vi er glade for at så mange har tatt seg tid til å delta. Resultater fra kartleggingen har bl.a. vist at ungdom og foreldre med innvandrerbakgrunn, har behov for andre tiltak enn hva etnisk norske ungdommer og foreldre har. Det er flott at kartleggingen har avdekket dette, slik at kommunen kan sette inn målrettede tiltak for å sikre god sosial og kulturell tilhørighet for all ungdom.

En spesiell takk til veilederne våre Kristine Langmyr og Siri H. Venstad Lonkemoen ved KoRus-Øst, og alle andre som har bidratt til rapporten.

Arild Hammerhaug

kommunaldirektør helse og sosial

Lillestrøm november 2017

Innhold

1 Forord	2
2 Innledning	4
3 Kartleggingsprosess, metode og organisering	5
3.1 Bakgrunn for kartleggingen.....	5
3.2 HKH-metoden.....	5
3.3 Deltakelse/organisering.....	5
3.4 Målsetting med kartleggingen.....	6
4 Kartleggingsprosessen, metode og kilder	7
4.1 Forberedende arbeid.....	7
4.2 Innledende konsultasjon.....	7
4.3 Fokusgruppeintervjuer.....	7
4.4 Intervju med nøkkelinformanter.....	8
4.5 Oppsummering.....	8
4.6 Avsluttende konsultasjon.....	8
5 Skedsmo kommune – aktuell bakgrunnsinformasjon	9
5.1 Kommunens innbyggere.....	9
5.2 Pågående innsats.....	9
5.3 Skolen som arena.....	12
6 Hva forteller kartleggingsmaterialet?	13
6.1 Teorigrunnlag ved analysering av funn.....	13
6.2 Generell info fra kartleggingen.....	14
6.3 Hva påvirker ungdoms valgmuligheter og inkludering i et flerkulturelt samfunn?.....	15
7 Framtidig satsing og forslag til handlingsplan	21
Noen definisjoner.....	24
Oppsummering.....	26

2. Innledning

Skedsmo kommune har gjennomført ungdomsundersøkelser jevnlig siden 1998. Resultatene som har kommet fram, har bidratt til utvikling av kommunale tjenestetilbud og etablering av nye tiltak/tilbud for å gi ungdom gode oppvekstvilkår.

Tverrfaglig samarbeid og samhandling mellom sektorer og avdelinger som arbeider med barn og unge, er viktig for å ivareta kommunens tjenestetilbud overfor denne gruppa. Skedsmo kommune har etablert et tverrsektorielt samarbeidssystem som sikrer ivaretagelse av barn og unges rettigheter. Målsettingen i det tverrsektorielle arbeidet er å gi barn og unge, som har behov, et tilbud om helhetlig hjelp uten oppfølgingsbrudd.

Svarene fra ungdomsundersøkelsene er viktige for å sikre at det settes inn riktige tiltak. Å snakke med ungdom, foreldre, frivillig sektor og ansatte i forskjellige virksomheter gir større mulighet til å avdekke eventuelle utfordringer.

«Våg å se, våg å handle, våg å samhandle – barn og unge er alles ansvar», er mottoet ansatte arbeider etter. På bakgrunn

av problemstillinger omkring inkludering og integrering som er kommet fra ansatte i ungdomsskolene og svarene fra ungdom i Ungdataundersøkelsen 2016 knyttet til modulen «Politikk og samfunn», så vi viktigheten av å foreta en systematisk kartlegging for å få en helhetlig oversikt over hva som hemmer og fremmer ungdommers valgmuligheter og inkludering i et samfunn med påvirkning fra forskjellige kulturers verdier og normer.

I Ungdataundersøkelsen 2016 svarte cirka tusen ungdommer at de i stor grad eller i svært stor grad ville støtte valget til ungdommer som dro til Syria for å hjelpe på en ikkevoldelig måte, og cirka tre hundre svarte at de ville støtte valget til ungdommer som dro til Syria for å kjempe med våpen.

Funnene i denne kartleggingen blir sett i lys av Urie Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (1979). Kartleggingen som rapporten bygger på, er gjennomført med midler fra KoRus-Øst og kommunen. Kommunen har gjennomført prosjektet med råd og veiledning fra KoRus-Øst. Det siste har vært avgjørende for å sikre kvaliteten i arbeidet som er utført.

”Våg å se, våg å handle, våg å samhandle
– barn og unge er alles ansvar”

3. Kartleggingsprosess, metode og organisering

3.1 Bakgrunn for kartleggingen

Resultater fra Ungdataundersøkelsen vinteren 2016:

- Sjekke ut bakgrunnen for at 979 av ungdommene våre svarer at de i stor grad eller i svært stor grad støtter valget til ungdommer som har dratt til Syria for å hjelpe til på en ikkevoldelig måte.
- Sjekke ut bakgrunnen for at 279 av ungdommene våre svarer at de i stor grad eller i svært stor grad støtter valget til ungdommer som har dratt til Syria for å kjempe med våpen.

Se om vi finner svar på noen av de problemstillingene ansatte i ungdomsskoler opplever i sitt daglige arbeid:

- Hva er årsaken til at det er en økning av jenter som ikke får delta i aktiviteter etter skoletid, og hvilke konsekvenser får dette?
- Hvordan sikre at både mor og far følger opp ungdommene sine på skole og fritid?
- Hvordan sikre god kommunikasjon og samarbeid med foreldre og nærmiljøet?
- Hvordan arbeide for å hindre at ungdom blir utsatt for vold i hjemmet?

Se om kommunens tverrsektorielle innsats bidrar til:

- Å styrke barn og unges oppvekstmiljø
- Å være rus- og kriminalitetsforebyggende
- Å forebygge utenforskap

3.2 HKH-metoden

Hurtig Kartlegging og Handling (HKH) er en kartleggingsmetode som er basert på Rapid Assessment and Response (RAR), og utarbeidet av World Health Organization. Metoden er videreutviklet og tilpasset norske forhold av Bergensklinikkene i samarbeid med Utekontakten i Bergen. Verktøyet benyttes av mange instanser i dag. Dette er første gang metoden benyttes i Skedsmo kommune.

HKH er benyttet i dette utviklingsarbeidet for å kartlegge, analysere, rapportere og lage forslag til handlingsplan med konkrete tiltak og anbefalinger basert på funnene.

HKH gir en analytisk tilnærming til kultur- og sosialfaglige problemstillinger på en rask og effektiv måte. Metoden har vært effektiv i arbeidet med å kartlegge problemstillingen, gi

kommunalt ansatte og samarbeidspartnere økt kompetanse og avdekke eventuelle «huller» i tjenestetilbudet.

3.3 Deltakelse/organisering

Eksterne samarbeidspartnere og kommunalt ansatte har deltatt under hele prosessen, og dette har bidratt til å videreutvikle det tverrfaglige og tverrsektorielle samarbeidet.

Kartleggingsprosessen startet med forarbeid i slutten av januar 2017. Alle deltakerne i den innledende konsultasjonen 2. mars og den avsluttende konsultasjonen 7. september har bidratt med innspill og informasjon i prosjektet.

Sentralt i dette prosjektet har vært kartleggingsteamet som hadde følgende medlemmer:

- Leder i FAU Stav skole og styremedlem i Pakistansk kulturförening Fahim Naeem
- SLT koordinator Nina Lande
- Minoritetsrådgiver Almir Martin, Bråtejordet skole
- Adjunkt med tilleggsutdanning Houshyar Sabetrasekh, Stav skole
- Spesialpsykolog Vilde Bjørlo Øien
- Koordinator mot radikaliserings og voldelig ekstremisme i politiet (sluttet 01.03.), rådgiver Arild Kragset
- Konsulent Odd Glasø Knutsen, prosjektleder
- Seniorrådgiver Kristin Kyhen Ramstad, skribent

De tre sistnevnte utgjorde en egen arbeidsgruppe i kartleggingsteamet.

Kommunens tverrsektorielle styringsgruppe som består av kommunaldirektører for utdanning, helse og sosial og kultur og avdelingssjefene i pedagogisk psykologisk avdeling, avdeling barn og familie og fritids- og ungdomsavdelingen oppnevnte en egen styringsgruppe for prosjektet. Denne styringsgruppa har bestått av:

- Kommunaldirektør helse- og sosial
- Avdelingssjef for avdeling barn og familier
- Daglig leder psykisk helsetjeneste for barn og unge
- To ungdomsskolerektorer

Prosjektleder og skribent har deltatt på møtene i styringsgruppa. Denne gruppa har også påvirket kartleggingens retning og utvikling, og skal sammen med kommunens tverrsektor-

ielle styringsgruppe sørge for at tiltakene i den kommunale handlingsplanen gjennomføres.

3.4 Målsetting med kartleggingen

Skedsmo kommune ønsker med denne kartleggingen å få økt kunnskap om:

- Hva som hemmer og fremmer ungdommers valgmuligheter og inkludering når de vokser opp i et samfunn med påvirkning fra forskjellige kulturers verdier og normer.
- Hvilke risikofaktorer i ungdommenes oppvekstmiljø som kan føre til rekruttering inn i:
 - Rusmiljøer og/eller kriminelle miljøer
 - Frafall fra skole og organiserte aktiviteter
 - Fare for radikalisering.
- Finne fram til beskyttelsesfaktorer/tiltak som sikrer god oppvekst/inkludering.

Ved å avdekke eventuelle svakheter ved eksisterende tjenestetilbud og eventuelle svakheter i samhandlingen med frivillig sektor, kan det iverksettes tiltak for å videreutvikle eksisterende innsats og/eller etablere nye tiltak. På denne måten vil vi bidra til kulturell og sosial tilhørighet for alle ungdommene våre.

Kartleggingens målgruppe var ungdom i alderen 14 – 17 år, foreldre og frivillige organisasjoner (inkludert religiøse samfunn).

Arenaene som var interessante i kartleggingen, var ungdomsskoler med stor andel flerkulturelle ungdommer, videregående skole og idrettslag/foreninger. Nøkkeltemaene har vært å belyse hva som fungerer godt i ungdomsmiljøet, og hvilke utfordringer ungdommene møter i oppvekstmiljøet sitt. Følgende spørsmål har stått sentralt i kartleggingen:

- Hvordan kan vi bidra til å hindre utenforskap/økt integrering?
- Hvordan kan vi bidra til at noen havner i rusmiljø, kriminelt miljø, ikke fullfører videregående opplæring, ikke deltar i organiserte aktiviteter?
- Hvordan kan vi bidra til å hindre radikalisering?

Vinteren 2016 gjennomførte Skedsmo kommune en Ungdataundersøkelse i samarbeid med KoRus-Øst og NOVA. Undersøkelsen var en omfattende kvantitativ undersøkelse som ble gjennomført på alle ungdomsskolene og ved to videregående skoler i kommunen. Det er særlig resultatene fra modulen politikk og samfunn, men også svarene omkring vennskap, helse og trivsel og risikoatferd som danner bakgrunnsteppe for denne kartleggingen.

4. Kartleggingsprosessen, metoder og kilder

4.1 Forberedende arbeid

For å bli kjent med hvilket arbeid som er gjort innen temaene integrasjon, forebygging av og holdninger til radikaliserings og voldelig ekstremisme, har kartleggingsgruppa innhentet informasjon og litteratur fra eksterne fagmiljøer.

Se referanseliste under.

4.2 Innledende konsultasjon

Innledende konsultasjon er starten på selve kartleggingen i en HKH-prosess. Her inviteres ulike ressurspersoner som kan bidra med informasjon og erfaring knyttet til det aktuelle temaet. Innledende konsultasjon fant sted 2. mars.

Representanter fra ungdomsskoler, videregående skole, oppfølgingstjenesten i fylkeskommunen, fritidsklubber, ungdomshus, Romerike Beredskapsforum med medlemmer fra flere religiøse samfunn og flerkulturelle foreninger, helse-søstre, barnevern, NAV, politiet, næringslivet, ungdommer fra ungdomsutvalgene og flerkulturelle kulturorganisasjoner deltok.

Veilederne fra KoRus-Øst var til stede for å informere om HKH-metoden.

Den innledende konsultasjonen skulle avdekke hvilke utfordringer eller problemer knyttet til sosial og kulturell inkludering det var viktig å få ut av kartleggingen.

Kartleggingsteamet var opptatte av å sjekke ut følgende:

- Høre hvordan ungdommer opplever at det er å leve i et samfunn hvor de må forholde seg til flere religiøse og kulturelle virkeligheter.
- Sjekke ut om noen mener at vi har ungdommer/ungdomsgrupper som opplever at storsamfunnet ikke har noe å tilby dem, at lover, regler og normer ikke gjelder for dem.
- Har vi ungdomsmiljøer vi er mer bekymret for enn andre når det gjelder sosial og kulturell tilhørighet?
- Har vi ungdommer og/eller ungdomsgrupper det er vanskelig å nå med de tilbudene de frammøtte representerer?
- Har noen kjennskap til miljøer som prøver å rekruttere ungdom inn i ulovlige/skadelige politiske-/aktivistmiljøer?
- Hvordan forstå resultater fra Ungdataundersøkelsen om politikk og samfunn?

Oppsummeringen fra den innledende konsultasjonen er utgangspunkt for kartleggingsprosessen. Gjennom en presentasjonsrunde og gruppearbeid fikk alle deltakerne legge fram sine tanker og innspill rundt temaene som ble drøftet. Ved å strukturere all informasjon vi fikk, identifiserte vi nøkkeltemaene for denne HKHen.

Med bakgrunn i temaene som ble belyst i innledende konsultasjon, har kartleggingsteamet arbeidet spesielt for å få fram status på følgende områder:

- Status i arbeidet med å forebygge og bekjempe barnefattigdom.
- Vurdert tiltak for å kartlegge barn og unges nettbruk
- Fått en oversikt over alle tverrsektorielle tiltak innen helsearbeid for barn og unge.
- Fått oversikt over det forebyggende arbeidet mot radikalisering og voldelig ekstremisme.
- Sett på arbeidet med prosjektet:
«Aktive Skjetten» - Plan for områdesatsingen 2017 – 2020.

4.3 Fokusgruppeintervjuer

Det ble gjennomført til sammen 20 fokusgruppeintervjuer. Disse fordelte seg slik:

Elleve fokusgruppeintervjuer med ungdommer i alderen 14 – 17 år. Av disse var ni rekruttert fra to ungdomsskoler og en gruppe fra en videregående skole. En gruppe med ungdommer fra Ungdomsutvalgene ble også intervjuet.

Det ble videre gjennomført fokusgruppeintervjuer med voksne representanter fra religiøse organisasjoner, kulturorganisasjoner, politiet og fokusgruppeintervjuer med kommunalt ansatte (helsestasjon, helsestasjon for ungdom, barnevern, pedagogisk psykologisk avdeling, enslige mindreårige flyktninger).

I tillegg ble det gjennomført et fokusgruppeintervju med ansatte ved Krisesenteret. Totalt har 72 ungdommer og 48 voksne deltatt i fokusgruppeintervjuene. For å fange opp all informasjon, ble mange av intervjuene gjennomført med en sekretær til stede.

Samtlige informanter ble anonymisert.

Alle fokusgruppene ble bedt om å beskrive ungdomsmiljøet i kommunen slik de kjenner det. I tillegg ble det benyttet en intervjuguide med til sammen sju spørsmål:

- 1) Hva mener/tror du er de viktigste forholdene som hemmer og fremmer en god inkludering?
- 2) Hva mener/tror du er de viktigste årsakene til at noen ungdommer havner i et rusmiljø?
- 3) Hva mener/tror du er de viktigste årsakene til at noen ungdommer havner i kriminelle miljøer?
- 4) Hva mener/tror du er de viktigste årsakene til at noen ungdommer ikke fullfører videregående skole?
- 5) Hva mener/tror du er de viktigste årsakene til at noen ungdommer ikke deltar i organiserte aktiviteter?
- 6) Hva mener/tror du er de viktigste årsakene til at noen står i fare for å bli radikalisert?
- 7) Hva mener/tror du er viktig å gjøre for å skape god inkludering/integrering av barn og ungdom?

4.4 Intervju med nøkkelinformanter

Flere av deltakerne fra innledende og avsluttende konsultasjon har bidratt som nøkkelinformanter. Noen personer ble spurt spesielt for å få supplerende informasjon. Til sammen ble 25 nøkkelinformanter intervjuet, og de ble bedt om å beskrive sin tilknytning til ungdomsmiljøene i kommunen for å få en oversikt over hvilke oppgaver og roller de har overfor ungdom. Nøkkelinformantene fikk samme spørsmål som fokusgruppene, og samtlige informanter ble anonymisert.

Informantene har vært: Lærere ved ungdomsskoler, ungdomsforeldre, nærmiljøkonsulent/leder av kommunale fritidstilbud, barnevernspedagoger, ansatt i læringsmiljøteamet, ansatt ved Veiledningssenteret i Akershus, ansatt ved videregående skole, minoritetsrådgiver i IMDI, ansatte og frivillige i organisasjoner/flerkulturelle foreninger, prosjektleder FROG Online Identity (kurs i selvledelse og selvutvikling), politiet og både ansatte og frivillige i forskjellige religiøse samfunn. Det ble skrevet oppsummering fra intervjuene rett etter gjennomføringen.

Handlingsplanen som følger rapporten, anbefaler tiltak for å styrke kompetansen til kommunalt ansatte på noen områder,

og forslag til nye tiltak både innenfor og utenfor nåværende økonomiske ramme. Det vil bli søkt om eksterne midler for å få gjennomført noen av tiltakene.

4.5 Oppsummering

Skriveren i HKH-prosessen har systematisert og oppsummert innkommet materiale i analyseskjemaer. Skjemaene ble benyttet for å systematisere informantens synspunkter på utfordringer i dagens ungdomsmiljø, informasjon om innsatser som gjøres i dag, og hvordan tiltakene fungerer. Forslag til nye tiltak og/eller forbedring av eksisterende tiltak, ble også registrert.

4.6 Avsluttende konsultasjon

Avsluttende konsultasjon fant sted 7. september og ble åpnet av kommunaldirektør for helse- og sosialsektoren, Arild Hammerhaug. Deltakerne var ungdommer fra ungdomsutvalgene, representanter fra videregående skoler, flerkulturelle kulturforeninger, ansatte i utdanningssektoren, kultursektoren og helse- og sosialsektoren i kommunen (avdelingssjefer, helsesøstre, nærmiljøkonsulent, ledere av kommunale fritidstilbud, leder av læringsmiljøsentret, NAV), religiøse samfunn, frivillige organisasjoner, næringslivet og politiet.

Kartleggingsteamet og styringsgruppa for prosjektet hadde ansvaret for planlegging og gjennomføring. Hensikten med den avsluttende konsultasjonen var å presentere hovedfunnene i kartleggingen for deltakerne, og gi alle muligheter for å komme med innspill til funnene og tiltakene som anbefales i HKH-rapporten.

5. Skedsmo kommune – aktuell bakgrunnsinformasjon

5.1 Kommunens innbyggere

Skedsmo kommune hadde per 01.01.17 totalt 53 276 innbyggere. Samme dato var det totalt 2 755 ungdommer i alderen 14 – 17 år i kommunen. Av disse ungdommene var det 774 ungdommer som hadde innvandrerbakgrunn (310 ungdommer var innvandrere, 464 var norskfødte med innvandrerforeldre, 114 ungdommer var flyktninger og 65 var familietilknyttet til flyktning). *Tallene er hentet fra Statistisk Sentralbyrå.*

Skedsmo kommune er et flerkulturelt samfunn hvor totalt 25,1% av befolkningen i 2016 hadde innvandrerbakgrunn (innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn). Befolkningen har ulik bakgrunn og representerer forskjellige kulturer og tradisjoner. Noen har vært i landet i flere generasjoner, mens andre er nyankomne til kommunen. Dette mangfoldet er en ressurs, samtidig som det skaper behov for et tilpasset kommunalt tjenesteapparat og et inkluderende samfunn.

En stor andel av innvandrerne i Skedsmo er fra Øst-Europa. Mange kommer fra Asia (i hovedsak Vietnam, Pakistan, Iran, Irak, Sri Lanka og Afghanistan). Den siste tiden har det også kommet noen fra Syria.

Kommunen har per 1.10.17 ansvaret for å følge opp 30 enslige mindreårige flyktninger. Disse er bosatt i fire forskjellige boliger og en ettervernavdeling som følger opp ungdom bosatt i egen hybel.

Innvandrerbefolkningen er en sammensatt gruppe, men vi vet at de er overrepresentert blant de som faller utenfor arbeids- og samfunnslivet.

Per juli 2017 har NAV Skedsmo registrert totalt 71 personer i alderen 18–24 år som får uføretrygd. Av disse er 15 personer i aldersgruppa 18–19 år. En stor andel av unge uføre har psykiske lidelser, men det må ikke glemmes at det også er personer med misdannelser, kromosomavvik og utviklingsforstyrrelser i disse tallene.

Barnevernet i kommunen får mange bekymringsmeldinger som viser behovet for å veilede og hjelpe foreldre i omsorgs-

rollen. I 2016 var det bl.a. 246 meldinger av totalt 670 som omhandlet bekymringer omkring vold. Ca. 50 % av barna det arbeides med har minoritetsbakgrunn. Når andelen minoritetspersoner i Skedsmo er ca. 25 % med både voksne og barn, forteller dette at disse barna er overrepresentert i barnevernets arbeid.

Ungdomsmiljøet i Skedsmo

Ungdataundersøkelsens resultater gir et grunnlag for å hevde at kommunen har en veltilpasset ungdomsgenerasjon med tette bånd til foreldre, høy grad av skoletrivsel og få erfaringer med rus og kriminalitet. Ungdommens alkoholvaner viser seg å være akseptable, og kun en marginal gruppe bruker illegale rusmidler.

Men det viser seg også at noen ungdommer ikke har venner, blir utsatt for vold i nære relasjoner, utsatt for uønskede seksuelle handlinger og sliter med lettere psykiske helseplager.

Selv om totalbildet som gis av ungdomsmiljøet gjennom Ungdataundersøkelsen, er rimelig godt, vet vi at en del barn og unge faller utenfor. For mange betyr dette at de går glipp av tilstrekkelig utdanning, og dermed ikke kommer i arbeid og samfunnsdeltakelse. Skoleåret 2016/2017 var det 92 ungdommer fra Skedsmo som hadde avbrudd på videregående opplæring. Dette er et relativt stort antall ungdommer som gjør at det er viktig å finne fram til riktige tiltak for den enkelte. Det er flere årsaker til avbruddene. Noen kan være i arbeid, noen kan være flyttet, andre igjen kan ha gjort feilvalg og venter til nytt skoleår begynner, mens noen er så syke at de ikke kan fortsette på skolen.

5.2 Pågående innsats

Kommunens overordnede målsettinger for 4-årsperioden 2017 - 2020, er at Skedsmo skal ha iverksatt koordinerte og helhetlige tiltak slik at innvandrerbefolkningen integreres på en god måte og har høy deltakelse i samfunn, utdanning og yrkesliv. Alle kommunens sektorer og virksomheter/tjenester har egne mål på bakgrunn av dette overordnede målet. Helse- og sosialsektoren ved NAV har som mål å arbeide for at minst 60 % av de som avslutter introduksjonsprogram-

met, skal over i arbeid eller utdanning. Utdanningssektoren har som mål å styrke språkopplæringen for minoritetsspråklige barn. Oversikten av nåværende kommunale tjenestetilbud og frivillig sektors vilje til å bidra til et godt oppvekstmiljø for ungdom, er en viktig del av en HKH-prosess.

Gjennom det tverrfaglig og tverrsektorielle arbeidet som har hatt stor prioritet i kommunen i mange år, har Skedsmo kommune bygd opp en modell for å sørge for at tverrsektorielle tiltak skal:

- Styrke barn og unges oppvekstmiljø
- Forebygge fysiske, psykiske og sosiale problemer
- Være rus- og kriminalitetsforebyggende
- Forebygge utenforskap
- Forebygge mobbing
- Ta hensyn til barn og unges livssituasjon og livsløp
- Gi varig tilknytning til arbeidslivet

Samarbeidet skjer på ulike nivåer og på ulike arenaer. Skedsmo kommune har utviklet flere verktøy, rutiner og prosedyrer som er viktige virkemidler for at barn og unge skal lykkes på sine viktigste samfunnsarenaer, og som sikrer et samordnet og koordinert hjelpeapparat.

Tverrfaglig samarbeid

Kommunen arbeider tverrfaglig og tverrsektorielt for å følge opp barnefamilier som har en livssituasjon som kan gjøre det vanskelig å mestre familielivet. Det kan være ulike problemstillinger som familiene trenger hjelp til. For å finne fram til de som trenger hjelp og støtte, har helsestasjonene, skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom og skolene en viktig rolle med å fange opp og følge opp barn og ungdom som ikke trives og har det bra.

Språkopplæring

Språkopplæringen i barnehagen er styrket for å gi bedre språkførståelse så tidlig som mulig.

Kommunen har fra 01.08.17 styrket språkopplæringen av elever i grunnskolen. Nye innvandrere og flyktninger får opplæringen på hjemmeskolen.

ICDP

Skedsmo kommune benytter foreldreveiledningsprogrammet ICPD (International Child Development Program) som et viktig virkemiddel for å styrke omsorgen og oppveksten til barn og unge. Programmet benyttes bl.a. opp mot foreldre til barnehagebarn og innvandrereforeldre som er knyttet til Flyktningeavdelingen. Det blir igangsatt skoleling av 10 – 12 nye veiledere i januar 2018.

Forebygging av frafall i skolen

Kommunens innsats for å hindre frafall fra skolen er blant annet:

- Gode rutiner for oppfølging av bekymringsfullt fravær.
- Kurs- og veiledningstilbud om psykisk helse til ansatte.
- Bruke eget opplegg av programmet «Mestrende barn» som retter seg mot engstelige og triste barn.

Kommunen har også et samarbeid med Akershus fylkeskommune om å nå ut til ungdom som ikke er i opplæring eller arbeid, en satsing kalt «kullansvar».

Arbeidet retter seg mot:

- De som aldri starter i videregående opplæring
- Elever som slutter/er i ferd med å slutte
- Elever som fullfører uten å bestå
- Ungdom som kommer tilbake til skolen (Fra NAV eller Oppfølgingstjenesten)

Målet er å finne fram til virksomme tiltak for å få disse ungdommene inn i videre opplæring eller i arbeid.

Samarbeid hjem/skole

Skedsmoskolen legger vekt på å ha et tett hjem-skole samarbeid med gode relasjoner mellom skolens ansatte, elever og foreldre for å bidra til et godt oppveksts- og læringsmiljø. Det er utarbeidet en egen plan for samarbeid hjem/skole.

De gode møtene med foreldre skal skape et positivt samarbeid gjennom å vise forståelse og hjelpe til med å veilede om skolegang, lekselesing og muligheten til deltakelse i organiserte fritidstilbud.

Økonomisk støtte til utsatt ungdom

Skedsmo kommunes innsats for å bidra til at ungdom som lever i familier med dårlig råd, er blant annet:

- Lavinntektsfamilier som deltar i prosjektet HOLF (Helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier), gir familier et samordnet tjenestetilbud.
- Gratisprinsippet for aktivitet for barn og unge opp til 19 år, betyr at lag og foreninger ikke trenger betaler leie for bruk av idrettsanlegg for målgruppa.
- Gir tilbud om sommerjobber for ungdom fra 18 år og oppover.
- Aktivitetskort gir mulighet for gratis deltakelse i en organisert aktivitet per uke.

Aktivitetstilbud for ungdom

Skedsmo kommune har mange kommunalt drevne fritidstilbud for ungdom. Ved en ungdomsskole gis det et tilbud etter skoletid. I tillegg er det mange lag og foreninger som tilbyr forskjellige aktiviteter. For å bidra til å hjelpe og støtte opp om unge som lever i familier med dårlig råd, er det etablert flere tiltak:

- Kulturkort for barn og unge opp til 18 år. Gir tilgang til forskjellige kulturarenaer.
- Aktivitetskortet for barn og unge fra 6 – 18 år som gir mulighet til å delta i en organisert aktivitet per uke. Kommunen betaler medlemskontingent og treningsavgift.
- Utstyrssentral med gratis utlån av sports- og friluftsutstyr.

Nærmiljøtiltak

Skedsmo kommune har i mange år hatt ungdomsutvalg i distriktene. Ungdom som er opptatt av å utvikle ungdomstilbud i distriktene og fremme saker til Barn og unges kommunestyre (BUK), kan være med. Flere i ungdomsutvalgene er opptatt av aktuelle samfunnsaker og har etablert ei ungdomsdemokratigruppe. I 2015 arbeidet denne gruppa spesielt med temaet radikaliserings. Kartleggingen viser at mange ungdommer er aktive deltakere i ungdomsutvalg, Ungdomsråd og ungdomsdemokratiarbeid. Ungdommene går inn i den dagsaktuelle samfunnsdebatten for å lære og

forstå hva som skjer rundt dem. Gjennom dette arbeidet får ungdom mulighet til å påvirke og kanskje delta til endringer. Det er et mål å få med flere ungdommer med flerkulturell bakgrunn inn i disse foraene.

Områdesatsingen som finner sted på Skjetten fram til 2020, bidrar til samarbeid mellom kommune, frivillig sektor, næringsliv og ildsjeler om utvikling av fellesskap, sosialt miljø og fysiske omgivelser. Når områdesatsingen er gjennomført, skal det gå rykter om Skjetten som et spennende område med sterkt samhold og stolthet.

Arbeidet med å synliggjøre behovet for etablering og drift av et oppsøkende ungdomsteam som kan være til stede i risikogrupper over tid, foregår samtidig med HKH-prosessen.

I «Handlingsplan for integrering» arbeides det med å finne fram til gode tiltak for å sikre inkludering i bo/nærmiljøet.

Det gjennomføres flere foreldremøter både i regi av skolen og FAU (Foreldrerådets arbeidsutvalg) i løpet av et skoleår. Lærerne gjennomfører elevsamtaler med foreldrene til stede.

Samarbeid med frivillig sektor

Den 21. mars ble det gjennomført et dialogmøte mellom kommunen og frivillig sektor med ca. 80 representanter til stede. Målet med dialogmøtet var å følge opp samspill og samarbeid i tråd med kommunens vedtatte frivillighetspolitikk som er forankret i dokumentet «Frivillighetserklæring for Skedsmo kommune». Målet med erklæringen er å gi et fundament for et forutsigbart og konstruktivt samarbeid mellom partene.

Flere av spørsmålene som ble drøftet under dialogmøtet, gir svar på temaer som er viktige for å styrke de unges sosiale og kulturelle tilhørighet. Dette gjelder bl.a. følgende spørsmål:

- Hva skal til for å få folk til å engasjere seg i frivillig arbeid?
- Hvordan rekrutterer nye frivillige til en innsats for andre mennesker eller i lag/foreninger?
- Hvordan kan vi sammen bidra til å øke innvandrers deltakelse i viktige organisasjoner i samfunnet?

Romerike Beredskapsforum

Kommunen har siden 2015 arbeidet aktivt for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Romerike Beredskapsforum mot radikaliserings og voldelig ekstremisme ble etablert våren 2015. Forumet har representasjon fra religiøse trossamfunn med base på Romerike, representanter fra forskjellige kulturorganisasjoner og kommuneansatte. Forumet skal samarbeide om kriminalitetsforebyggende tiltak og hjelpe hverandre i oppgaven med å skape et tryggere samfunn.

Følgende opplegg i arbeidet for å hindre radikaliserings er gjennomført:

- Kurs for ungdom hvor de har lært metodikken «dialog som metode».
- Dialogmøte med lokalpolitikere med temaet var integrering og inkludering.
- Temamøte om radikaliserings og voldelig ekstremisme med statssekretær Laila Bokhari til stede.
- Temamøte om situasjonen i Irak/Syria, fremmedkrigere og flyktninger med representant fra Folk og forsvar.
- Kommunalt ansatte deltar og drifter Romerike Beredskapsforum i samarbeid med politiet og representant fra Pakistansk kulturforening.
- Kommunen har i samarbeid med politiet utarbeidet «Handlingsplan mot hatkriminaliserings og voldelig ekstremisme» og «Veileder ved bekymring – Hvordan forebygge og håndtere hatkriminalitet og voldelig ekstremisme blant unge».

«Aktive Skjetten»

Politikerne i Skedsmo har tatt initiativ til en områdesatsing på Skjetten i perioden 2017 – 2020. Innbyggerne, kommunen, frivillig sektor, næringsliv og andre samarbeider om utvikling av fellesskap, sosialt miljø og fysiske omgivelser. Satsingen skal bidra til å utvikle og synliggjøre ressurser som finnes på Skjetten og styrke samarbeidet mellom aktørene i området. Flere aktører fremhever behovet for tverrkulturelle arenaer for å fremme integrering. Det er spennende å følge prosjekt «Aktive Skjetten» som foregår parallelt med HKH-prosessen. Prosjektarbeidet foregår i et av de distrik-

tene hvor mange informanter er bosatt. Målsettingen i prosjektet «Aktive Skjetten» er at området skal få et godt omdømme hvor innbyggerne opplever sterkt samhold, stolthet og yter litt ekstra.

5.3 Skolen som arena

Mange av fokusgruppene og nøkkelinformantene i kartleggingen har tilknytning til Skjetten og Strømmen distrikt. Blant annet har elever ved Bråtejordet og Stav skole bidratt sterkt til å få fram informasjon/funn som gir grunnlag for hvilke tiltak det bør arbeides med. En ungdomsgruppe fra Skedsmo videregående skole har også deltatt.

Bråtejordet skole er en ungdomsskole som holder til i flotte omgivelser rett ved Bråteskogen. Skolen ble tatt i bruk ved skolestart 2014. Skolen har flotte og hensiktsmessige arealer til elever og ansatte. Per i dag er det 380 elever ved skolen. Ca. 43 % av elevene har flerkulturell bakgrunn. Bråtejordet er fra høsten 2017 en TL-skole som følger «Trivselsprogrammet», et aktivitetsprogram for ungdom i skole hvor elever er aktivitetsledere i friminuttene. Målet er å bidra til bedre samhold og et tryggere skolemiljø.

Stav skole er en ungdomsskole med 360 elever per i dag. 47 % av elevene har flerkulturell bakgrunn. Skolen ble tatt i bruk høsten 2003, og fungerer som et nærmiljøsentrum med blant annet helsestasjon, samlingssal og kunstgressbane på skolens område. Stav skoles visjon er: «Stav skole – et mangfoldig fellesskap med trivsel og læringsglede.» Trivsel og læringsglede er fokusområder det arbeides med. Skolen har trivselsledere, og et aktivt og engasjert elevråd som samarbeider tett med skolens ledelse. Skolen opplever en god utvikling i tråd med visjonen sin.

6. Hva forteller kartleggingsmaterialet?

6.1 Teorigrunnlag ved analysering av funn

Vi har betraktet noen av funnene med bakgrunn i Urie Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell som bygger på hans sosialpsykologiske beskrivelse av hvilke faktorer som er viktig for sosialiseringprosessen til barn og ungdom. Denne teoribakgrunnen er kjent for mange som arbeider i kommunen.

Bronfenbrenner var en psykolog som var opptatt av barns utvikling og vekst, og hvordan ulike miljøfaktorer påvirker barnet. Modellen hans tar utgangspunkt i individet og beskriver hvordan ulike systemer og institusjoner kan påvirke individets utvikling på ulike nivåer. Teorien hans gir oss mulighet til å forstå samspillet som virker inn på ungdommenes oppvekstvilkår og utviklingsprosess. I analysen av intervju-materialet har vi sett etter temaer som fremmer og hemmer ungdommenes utvikling og vekst.

Mikronivået beskriver påvirkninger fra de som befinner seg nærmest individet, og som individet kjenner gjennom relasjoner og/eller bekjentskap gjennom lengre tid. Den viktigste arenaen er familien. Men barnehagen, skoleklassen, kameratgruppa, nabolaget og ulike fritidsaktiviteter er også en del av mikronivået. Familieforhold som er preget av kjærlighet, aksept, språklig stimulering, lek og lesing, er viktig for individet i møter med andre. Individet vil ha best utviklingsmuligheter om disse behovene og egenskapene samsvarer med de utfordringene individet møter på ulike arenaer.

Mesonivået beskriver relasjonen mellom påvirkningsfaktorene i mikronivået. Det vil si alle de relasjonene som indirekte påvirker personer gjennom relasjoner andre har med hverandre. Eksempler kan være skole-hjem-samarbeid, venners deltakelse i idrettslag og venners relasjon til andre venner.

Eksonivået beskriver faktorer som individet ikke har direkte kontakt med, men som likevel har en påvirkning på individet indirekte. Eksempler kan være politi, media, politikere, domstoler, frivillige organisasjoner og interessegrupper som individet ikke selv deltar i.

Makronivået beskriver faktorer som ofte er abstrakte og innebærer en felles forståelse av samfunn og kultur blant medlemmene i samme kultur som individet. Eksempler kan være verdier, normer og ideologier.

Konkret beskriver den utviklingsøkologiske modellen til psykolog Urie Bronfenbrenner hvordan sosiale interaksjoner blir formet av gjensidig samhandling mellom fire samfunnssystemer, omtalt som mikro-, meso-, ekso- og makrosystemene.

Bronfenbrenner mente at barn og ungdoms utvikling må ses på og forstås i et stort samspill mellom ulike faktorer som oppvekstmiljø, biologiske forutsetninger og psykologisk utvikling. Han mente at det er viktig å observere barn/ungdom i deres naturlige kontekst. Det vil si at vi f.eks. må studere hvordan barn/ungdom opplever skolen og lærings situasjonen ved å se på samspillet med omgivelsene rundt. Barn/ungdom påvirkes av flere ulike miljøer, slik som familie, hjemmet, venner, skolen, idrettslag, nærområde og media.

Alle påvirkningene er med på å skape den personen som barnet/ungdommen utvikler seg til å være. Dersom det skjer konflikter eller gode opplevelser i ett miljø, vil dette kunne påvirke et annet, slik at man ofte må studere ulike miljøer rundt barnet/ungdommen for å forstå hvorfor barnet/ungdommen er slik som det er.

◀ Modellen er hentet fra Nasjonal digital læringsarena. Innerst mikronivået, så mesonivået, eksonivået og ytterst makronivået.

6.2 Generell info fra kartleggingen

Målet med HKH-undersøkelsen var å komme med en handlingsplan med tiltak som skal bidra til at viktige samfunnsinstitusjoner og miljøfaktorer kan påvirke ungdom på en måte som gjør at de opplever tilhørighet og trygghet i oppvekstmiljøet sitt.

Alle informantene ble bedt om å beskrive ungdomsmiljøet slik de kjenner det. Kartleggingen tok for seg ungdom generelt, men det innsamlede materialet viser at vi sitter med mer informasjon om innvandrerungdom enn etnisk norsk ungdom.

Voksne forteller at de opplever et sammensatt ungdomsmiljø. De opplever at det er flere grupperinger i miljøet enn for noen år tilbake. Gruppene de omtaler, er følgende:

- Flyktninger fra krigssteder hvor vold er det viktigste virkemiddel i kampen
- Enslige mindreårige flyktninger hvor de fleste kommer fra Afghanistan, noen fra Eritrea og et fåtall har kommet fra Syria sammen med besteforeldre, tante eller eldre søsken.
- Religiøse grupperinger hvor noen viser at de har mer tilhørighet til egen kultur og religion enn tidligere
- Grupperinger som synes å ha tilpasset seg godt i Norge og er aktive deltakere i samfunnet
- Etnisk norske

Når det gjelder etnisk norsk ungdom, blir denne gruppa av flere beskrevet som todelt: Informantene forteller om ungdom som følger opp skolen, deltar i organisert aktivitet, har venner og deltar i ulike sosiale aktiviteter. I tillegg nevnes ungdom som har stort fravær på skolen, ikke er med på noen form for aktivitet, men som enten roter seg bort i noe ulovlig eller bruker tida si på PC-spill hjemme.

Ungdom forteller at ungdomsmiljøet er splittet, at det er delt inn i to hovedgrupperinger: Innvandrere og etnisk norske.

Både etnisk norsk ungdom og noen ungdommer med annen etnisk bakgrunn gir uttrykk for at det i ungdomsmiljøet ofte

er snakk om «dem og oss». Det sies at det er mye mer negativt snakk om utlendinger enn tidligere, men samtidig gir de uttrykk for at det er et godt og trygt miljø i kommunen. Ungdom forteller at de ikke kjenner til stor rusproblematikk i gruppa 14 – 16 år selv om det er lett tilgang til illegale rusmidler fordi mange kjenner noen som selger stoff, men at bruk av alkohol og ulovlige rusmidler stiger når ungdommene begynner på videregående skole. Både ungdom og voksne gir uttrykk for at de opplever relativt lite mobbing. Dette samsvarer med resultatene i Ungdataundersøkelsen.

Kartleggingen har avdekket at den fremmedfrykten og hverdagsrasismen som foregår i samfunnet, påvirker ungdom. Unge informanter, med etnisk norsk bakgrunn og innvandrerbakgrunn, har uttalt at ungdom må lære seg å ikke bedømme hverandre ut fra hudfarge, og de sier videre at det er ikke alle med hijab som er terrorister eller ekstremister. Det er også uttalt at blir det for mange innvandrere på ett sted, bidrar dette til at enkelte etnisk norske flytter. Videre blir det nevnt at media har mange oppslag om kriminelle handlinger hvor innvandrere er involvert. Dette bidrar til å påvirke ungdom, slik at det blir hevdet at folk fort blir satt i bås etter utseende. Informanter gir uttrykk for at rasisme i hverdagen gir opplevelser av å være annerledes. Dette kan bidra til at de knytter seg til andre med samme kultur og religion og ikke får etnisk norske venner.

Ungdommer gir uttrykk for at den rasismen som foregår i samfunnet, kan bidra til en forsterkning av ønsket om å holde på sin egen kultur. Enkelte voksne som har arbeidet med ungdom i mange år, opplever at flere enn tidligere, tar avstand fra norsk kultur. Dette kommer til uttrykk ved at noen flere ungdommer av muslimsk opprinnelse har begynt å gå med hijab, sluttet å håndhilde og er opptatt av alt som er halal. Enkelte muslimske gutter viser tydelig at de ikke aksepterer homofili, og at de er opptatt av at alkohol er tabu. Samtidig har en innvandrerjente uttalt følgende: «Ingen ville snakke med meg da jeg bodde i en liten landsby, men etter at jeg flyttet til Skedsmo, kom for første gang, to norske jenter til meg og snakket med meg.»

Det blir påpekt at enkelte muslimske ungdommer, særlig

jenter, opplever negativ sosial kontroll fra foreldre. Flere informanter påpeker at det nok er flere av disse jentene som opplever å ha tilhørighet i to forskjellige kulturer, en hjemme og en på skolen. Dette synliggjøres blant annet ved at disse jentene blir borte fra fritidsarenaen, og at de må skynde seg rett hjem etter skoletid. Det blir også påpekt at enkelte jenter med innvandrerbakgrunn har utfordringer med å tilpasse seg regler og undervisningen i skolen. Dette ender noen ganger med fravær fra enkelttimer og av og til negativ adferd. I følge informanter handler dette om mangel på tilhørighet, at de ikke forstår det som foregår i flere eller for noen, alle skolefagene. I tillegg blir det påpekt at enkelte av ungdommene mangler eller får feil oppfølging hjemmefra. Kartleggingsteamet har i prosessen fått informasjon om at enkelte jenter ikke får lov av foreldrene å følge seksualundervisningen på skolen, slik at foreldrene holder dem borte fra disse timene.

Skolene gir uttrykk for at fokuset på innvandrerungdom er stort. Det kan synes som om at enkelte personer som kommer til kommunen i ungdomsåra, sliter mer med å tilpasse seg enn de som kommer når de er yngre. Det er uttalt at det er vanskelig å være innvandrerungdom i et samfunn hvor ungdom har rett til å ta egne valg, mens enkelte innvandrerungdommer opplever at foreldrene deres setter urimelige begrensninger for hva de kan gjøre. Dette kan bl.a. være at de ikke selv får bestemme hvem de kan være venner med, eller hvem de vil ha til kjæreste. Denne negative sosiale kontrollen vil kunne bidra til at noen blir isolerte. Ungdommer i enkelte innvandrerfamilier opplever ikke samme mulighet for selvstendighet som etniske norske ungdommer etter oppnådd myndighetsalder.

Det blir uttrykt at det er sosiale forskjeller i kommunen, og at det oppleves at mange norske ungdommer blir bortskjemte ved at de får alt de peker på. Flere ungdommer uttrykker at det oppleves positivt å lære mye om andre kulturer og andre verdensdeler når de får venner fra innvandremiljøene.

Kartleggingen viser at ungdom gir uttrykk for at det er mange fritidsaktiviteter å velge mellom i kommunen, men at organisert aktivitet nedprioriteres i ungdomsåra, og flere

begynner med individuell trening. Det kommer fram at flere kommunale idrettsarenaer blir benyttet som møteplass/fritidsarena for en del ungdommer. Ved skolefri og i helgene brukes disse arenaene til uorganisert aktivitet. Flesteparten av brukerne er innvandrerungdom

Flere intervjuobjekter forteller at overgangen til videregående opplæring kan være en utfordring. Enkelte flerkulturelle elever gir uttrykk for at de sliter med det norske språket, og at de ikke helt skjønner hvordan skolesystemet vårt virker. Flere faller ut av skolen og jobber litt rundt omkring, ofte i svart arbeid. Disse blir rotløse og vet ikke helt hvordan de skal takle hverdagen.

6.3 Hva påvirker ungdoms valgmuligheter og inkludering i et flerkulturelt samfunn?

Kartleggingen har avdekket ti temaer som gjennomgående har hatt stort fokus hos flere av våre informanter:

- 1) Økonomi – manglende økonomiske muligheter
- 2) Dårlig språkkunnskap
- 3) Skole
- 4) Identitet/livsmestring/vennskap/tilhørighet
- 5) Aktivitetstilbud
- 6) Samarbeid hjem/skole
- 7) Nærmiljøsatsing
- 8) Radikalisering
- 9) Trygge foreldre
- 10) Sosiale medier – betydningen for ungdom

Av disse har kommunens HKH-styringsgruppe i første omgang valgt ut seks temaer det skal satses på. Handlingsplanen som følger vedlagt, inneholder derfor mål og tiltak på følgende områder:

- Radikalisering
- Identitet/tilhørighet/livsmestring
- Trygge foreldre
- Aktiviteter
- Nærmiljøsatsing
- Samarbeid hjem/skole

Under vil vi redegjøre for disse seks områdene.

Radikalisering

Som nevnt innledningsvis, viste resultatene fra Ungdataundersøkelsens modul om politikk og samfunn viser at totalt 979 ungdommer av 2 766 svarte at de i stor grad og svært stor grad ville støtte valget til ungdommer som har dratt til Syria for å hjelpe til på en ikkevoldelig måte. 279 ungdommer av de 2 766 som svarte, sa at de i stor grad eller svært stor grad støtter valget til ungdommer som har dratt til Syria for å kjempe med våpen. På den innledende konsultasjonen fikk derfor ungdommen følgende spørsmål: «Hvordan mener dere resultatene fra Ungdataundersøkelsen om politikk og samfunn kan forstås?»

Ungdommen svarte at de opplevde at det kunne være vanskelig å forstå spørsmålene. De opplevde dem som dårlig formulert, og ga videre uttrykk for at spørsmålene må være mer personlige slik at det blir lettere å forholde seg til dem. Under fokusgruppeintervjuene fortalte enkelte ungdommer at de er opptatt av å hjelpe andre som har det vanskelig, men at de er mest opptatt av humanitær hjelp, og ikke at det skal kjempes med våpen.

«Jeg støtter valget til en kompis som drar ned til Syria for å kjempe mot IS, men jeg støtter ikke valget hans hvis han skal krige for IS.»

I kartleggingen er det kommet fram at ungdom opplever mye propaganda på sosiale medier. Propaganda fra IS og Al-Qaida om de vantro, vesten og de kristne, kan være farlig for sårbare ungdommer. Det samme gjelder propaganda som høyreekstremister legger ut mot islam og muslimer. Flere informanter mener at moskeene må fremme inkludering og motvirke ekstremisme. Det kommer også fram at foreldre med radikale og fanatiske holdninger, kan ha stor påvirkningskraft, og vil kunne påvirke barna sine slik at de kan ta feil valg.

«Det er ikke alle med hijab som er terrorister og ekstremister, uttalte en ungdom vi intervjuet.»

For å hindre ungdom i å bli radikalisert, må det arbeides med faglig og sosial tilhørighet i skole og fritid. Vennskap, sosiale

nettverk og støtte fra omsorgspersoner er avgjørende for å oppleve trygghet, men det er viktig at ungdom får utløp for sine behov for løsrivelse og søken etter identitet. Ungdom vil «søke seg ut» fra foreldregenerasjonen og mot større selvstendighet og nye relasjoner.

«Betrakt ikke hverandre som fremmede. Omgå alle religioner i en ånd av vennlighet og kameratskap. Dere er fruktene på et tre og bladene på en gren, uttalte en religiøs leder som deltok på innledende konsultasjon.»

Samtaler med ungdom kan bidra til å avsløre radikale holdninger. Samfunnsdebatten omkring innvandringspolitikken vil påvirke ungdom, og det oppleves at enkelte er blitt mer opptatt av religion og nasjonalitet enn for en tid tilbake. Men det er ingen av respondentene i intervjuene eller deltakerne i innledende eller avsluttende konsultasjon som har gitt tilbakemeldinger eller innspill på at kommunen per i dag har ungdom som står i fare for å bli radikalisert. Radikaliseringkontakt i politiet har heller ikke store bekymringer rundt denne problematikken.

Med Bronfenbrenners teori på eksonivået som begrunnelse, kan vi hevde at ungdom vil få bedre utviklingsmuligheter dersom alle religiøse miljøer i kommunen er åpne, og dersom det foregår en god dialog på tvers av de ulike miljøene. Det kan synes som om at det arbeidet som foregår i Rome-rike Beredskapsforum mot radikalisering og voldelig ekstremisme, bidrar til å fremme inkludering og motvirke ekstremisme. Forumet arbeider for at religiøse samfunn, frivillig sektor og kommune skal stå sammen og hjelpe hverandre med å skape et trygt miljø. Vi anser dialogen på tvers av disse miljøene som verdifull for å hindre utvikling av radikale miljøer, og minske faren for at enkeltpersoner blir med i radikale miljøer.

Gjennom å drøfte seg fram til felles forståelse i ulike samfunnsproblemer, kan man utvikle felles verdier, normer og holdninger som vil kunne bidra til en bedre inkludering. Selv om det ikke er så mange ungdommer med som faste medlemmer i forumet, vil resultatene av samhandlingen kunne bety mye for ungdommens liv.

Identitet/tilhørighet/livsmestring

Kartleggingen har avdekket at enkelte unge innvandrere kan oppleve utfordringer med å ta vare på identiteten sin samtidig som de skal forholde seg til det norske samfunnet. For å sikre en god inkludering i skolen, blir det påpekt at det er viktig at nye elever blir tatt godt imot, slik at de kan føle seg akseptert og verdsatt og på den måten oppleve tilhørighet.

Intervjumaterialet viser at det er viktig at foreldre og andre voksne støtter flerkulturell ungdom, slik at de mestrer utfordringene ved å vokse opp med flere kulturer, og la dem utforske de positive sidene ved å være flerkulturell.

«Jeg er norsk selv om jeg har foreldre som er født i utlandet.»

Det hevdes at noen innvandrerforeldre er redde for at barna skal bli for norske, og det vises bl.a. til at det er problematisk at etnisk norske foreldre er mer tolerante når det gjelder ungdommer som drikker alkohol, og at de gir mer frihet til sine ungdommer.

Ungdom som opplever at de ikke får lov til å tilegne seg den norske kulturen i den grad de selv ønsker, kan bli stilt overfor vanskelige valg som bidrar til at enkelte velger å innordne seg det foreldrene sier, mens andre gjør opprør mot foreldrene. Det kan bli vanskelig for ungdom å opprettholde nære vennskap, og det kan bidra til å skape spillproblemer i hjemmet.

Flere informanter setter fokus på enkelte innvandrerjentes manglende frihet. Det blir sagt at mange jenter opplever store krav i hjemmet, og at de veldig tidlig får en voksenrolle. Dette kan medføre at de mister ungdomstida si. Disse jentene kan oppleve lite frihet og lever etter fastlagte familiemønstre. Det blir fortalt at tilbud som gis på skolen om ettermiddagen, viser at jenter som normalt ikke får lov til å være ute om ettermiddagen, blir igjen på skolen så lenge de kan.

«Jeg har ingen verdi som norsk kvinne.»

Flere informanter tar opp viktigheten av at noen foreldre som kommer til Norge fra helt andre kulturelle forhold, så tidlig som mulig, må få opplæring i norske verdier, holdninger og normer, slik at de får en forståelse for hvordan det norske samfunnet fungerer. Det legges vekt på at det er viktig å kjenne til og etterleve barns rettigheter i det norske lovverket, og ha lojalitet til de grunnleggende verdiene i det norske samfunnet, som bl.a. menneskerettigheter og likestilling.

Det er et mål i Norge at ungdom skal kunne velge hvem de vil være, hvem de vil identifisere seg med, og hvordan de vil uttrykke seg. Ingen skal bli begrenset i sine muligheter på grunn av religion eller kulturell bakgrunn eller fordi de har innvandrerforeldre.

Et barn

Hvis et barn lever med kritikk, lærer det å fordømme.

Hvis et barn lever med fiendskap, lærer det å slåss.

Hvis et barn lever med spott, lærer det å bli sky.

Hvis et barn lever med skam, lærer det å føle skyld.

Hvis et barn lever med toleranse, lærer det å bli tålmodig.

Hvis et barn lever med oppmuntring, lærer det tillit.

Hvis et barn lever med lovord, lærer det å verdsette.

Hvis et barn lever med ærlighet, lærer det å bli rettferdig.

Hvis et barn lever med trygghet, lærer det å tro.

Hvis et barn lever med anerkjennelse, lærer det å like seg selv.

Hvis et barn lever med bifall og vennskap, lærer det å finne kjærlighet i verden.

Dorothy Law Nolte – oversatt av André Bjerke

Kartleggingen viser at det kan være grunn til å være bekymret for relasjoner mellom enkelte foreldre og ungdom. Familien er den viktigste arenaen for ungdommene, og vi ser at det er en risikofaktor at enkelte foreldre påvirker ungdommene sine gjennom negativ sosial kontroll som gjerne styres av frykt for nye normer, regler og holdninger. Det vil fort kunne oppstå konflikter innad i familier der foreldre ikke greier å bryte ut av tankegang og oppdragelse som har fulgt

familien i mange år. Konsekvensen kan bli at enkelte ungdommer opplever at det er vanskelig å vokse opp i et samfunn med flere kulturer. Noen av disse ungdommene vil kunne oppleve at det er vanskelig å beholde sin identitet og samtidig oppleve tilhørighet i et nytt samfunn med andre normer, verdier og holdninger. Noen ungdommer kan miste følelsen av at deres egen bakgrunn er verdifull. Bronfenbrenners teori er tydelig på at barn og ungdom må oppleve at de er en del av et fellesskap og kjenne at de hører til. Det som skjer innad i familien, har stor påvirkning på ungdom. Foreldre som viser interesse for hva ungdom er opptatt av, hva de opplever og hjelper ungdommen til å «slå røtter» i et nytt samfunn, vil bidra til en lettere tilpasning til en ny hverdag i et nytt land.

Trygge foreldre

Det er en utfordring for flere å mestre foreldrerollen, men de som kommer fra land med en helt annen kultur, vil kunne ha særlige utfordringer. Å være en god forelder kan bety forskjellige ting avhengig hvor man kommer fra. Gjennom utsagn i kartleggingen kan det synes som om flere foreldre har behov for å lære mer om norske lover, holdninger og verdier når det gjelder oppdragelse av barn.

Det er en risikofaktor for utenforskap dersom ungdom opplever samspillsproblemer i hjemmet. Det vil kunne være en utfordring for barn og ungdom å vokse opp i Norge dersom fedre tviholder på sitt tidligere levesett og kvinnesyn. Det blir hevdet at det er enkelte fedre som styrer hvem barna skal være sammen med, og at jenter mister sin ungdomstid da de pålegges store krav i hjemmet.

Flere gir uttrykk for at det er viktig å arbeide forebyggende for å hindre at foreldre med meget streng religiøs bakgrunn bruker vold, avvising, sinne og frustrasjon overfor ungdommene sine.

Foreldre vil fort få utfordringer med å forstå hvordan det er å være ungdom i Norge dersom de ikke er gode i norsk. Å lære seg det norske språket bidrar til at innvandrerforeldre lettere greier å følge opp ungdommenes skolegang og fritid.

Ungdom som er bedre i norsk enn sine foreldre, blir ofte «sjefen» i hjemmet og må hjelpe foreldrene med å forstå krav og forventninger fra det norske samfunnet. Dette er ikke alltid like heldig. Mestring av det norske språket vil bidra til å skape tryggere foreldre.

Deltakelse i aktivitetstilbud

Informantene påpeker viktigheten av at ungdom deltar i organisert og/eller uorganisert aktivitet. Manglende deltakelse vil for noen resultere i manglende vennskap og tilhørighet i jevnaldergruppa og i nærmiljøet.

En del ungdommer deltar ikke i organiserte aktiviteter. Kostnader forbundet med deltakelse er så store at flere ikke har økonomisk mulighet til å betale kontingenter, treningsavgifter, klær, utstyr, treningsleir og turer. Informanter fra det frivillige organisasjonslivet forteller at de kjenner flere ungdommer som ikke får lov av foreldrene sine til å delta. Det blir også sagt at innvandrerforeldre investerer mer i guttene sine enn i jentene.

Informanter fra frivillig sektor ønsker flere innvandrere på ledernivå i klubbene både som dommere, lagledere og trenere. Disse vil være gode forbilder i rekruttering av innvandrere. Klubbene legger videre vekt på at det er viktig med kursing av ledere og trenere, slik at disse får mer kunnskap om hvordan det er å være ung i dag.

Frivillig sektor legger vekt på at det er viktig å holde kontakt med foreldrene. Lagledere og/eller trenere må bry seg så mye at de besøker foreldre som ikke møter opp for å ta en prat om aktivitetstilbudet, og fortelle at de er ønsket inn i klubben.

Viktigheten av å ha aktivitetstilbud på skolen rett etter skoletid, og at dette må være kostnadsfritt, blir framhevet av flere. Dersom lærere deltar i dette, kan det bidra til bedre relasjonen mellom lærer og elev, og at lærerne vil bli kjent med nye ferdigheter hos elevene.

Det er bekymringsfullt dersom foreldre hindrer ungdom i

å være deltakere i forskjellige aktivitetstilbud i nærmiljøet sitt. Dersom samspillet mellom ulike aktører på mikronivået i ungdommenes liv ikke fungerer optimalt, vil dette kunne bidra til manglende inkludering i det norske samfunnet. Funn i kartleggingen viser at enkelte ungdommer, særlig jenter, ikke får delta i aktiviteter på ettermiddag og kveldstid, men at de får mange oppgaver i hjemmet som gjør at de ikke får ta del i det norske samfunnet, ha venner eller delta på aktiviteter der de bor.

Nærmiljøetsatsing

Å mobilisere nærmiljøene i å ta ansvar for en utvikling hvor ungdom blir inkludert og opplever tilhørighet, blir nevnt som et tiltak. Etablering av nærmiljøgrupper med bred deltakelse av offentlig ansatte, ungdom, politiet, frivillig sektor, lokalbefolkningen og næringslivet, vil kunne drøfte utfordringer i nærmiljøet og mobilisere til å iverksette inkluderingstiltak raskt og effektivt.

I den sammenheng stilles det spørsmål om noen av de kommunale tilbudene som gis er for «helnorske», men det har kommet forslag om at kommunen trenger et oppsøkende ungdomsteam som er til stede i nærmiljøene over tid. Et ungdomsteam kunne også fungere som bindeledd/koordinator av ulike innsatser og fungere som «limet» i Bronfenbrenners systemmodell.

Å arbeide for trygge nærmiljøer hvor ungdom selv får være aktivt med i utviklingen, bidrar til engasjement og positive opplevelser. At mange sentrale aktører i et nærmiljø står sammen om å utvikle og synliggjøre ressursene i nærmiljøet, vil kunne bidra til at ungdom opplever at de blir sett og anerkjent som en viktig ressurs. Dersom man i tillegg sørger for at ungdom selv får medvirke til å utvikle nærmiljøet sitt, vil dette kunne gi et sterkt engasjement og ønske om å bidra. Erfaringer fra prosjektet «Aktive Skjetten» har gitt oss mange erfaringer på dette. Bronfenbrenner viser gjennom sin teori at det er viktig å gi barn og ungdom tillit og oppdrag avhengig av alder da sosial utvikling bl.a. fremmes gjennom samhandling med mennesker som har ulike roller i nærmiljøet.

Samarbeid hjem/skole

Informanter har gitt tilbakemelding om at mange foreldre ikke har nok kunnskap om hvordan norsk skole fungerer. Dette gjelder i særlig grad innvanderforeldre. Det blir videre påpekt at skolen har ansvar for å finne og skape de arenaene der foreldre kan lære mer om skolen.

Anbefalinger om at skolen bør legge til rette for egne møter med foreldre som har innvandrerbakgrunn, har kommet fram. Det blir hevdet at slike møter vil gjøre det enklere å få diskutert hvordan det norske skolesystemet fungerer.

Flere ansatte i skolen har gitt uttrykk for at det kan være en utfordring å ta opp vanskelige temaer i foreldresamtalene. Dette kan være seksuelle temaer, manglende deltakelse i fritidsaktiviteter og svømmeopplæring for alle.

«Vi lærere må skoleses til å komme i bedre kontakt med foreldre. Vi snakker litt tannløst – bare om skolefag og trivsel.»

Et godt samarbeid og gode relasjoner mellom hjem og skole vil virke positivt for ungdom. Å få til de gode møtene mellom hjem og skole, vil bidra til foreldre får en større forståelse for hvilke forventninger og krav som stilles til dem.

Innsamlet materiale viser at det foreligger anbefalinger om å legge til rette for egne foreldremøter for foreldre med innvandrerbakgrunn. Gjennom riktig tilrettelegging med invitasjon på flere språk og tolk på møtene, uttrykkes det håp om at man kan få til en god samhandling for ungdommens utvikling og framtid i det norske samfunnet.

6.4 Ikke prioriterte temaer

Under følger en kort presentasjon av de fire nøkkeltemaene som kommunen i denne omgang vil la bero, da det allerede er iverksatt gode tiltak som følges opp gjennom de kommunale tjenestene.

Språkkunnskap

Innsamlet materiale viser at elever med mange «huller» i skolefagene risikerer å «dette av lasset». Det er uttrykt bekymring for mødre som ikke behersker det norske språket.

Skole

Skolen er en sentral arena for å fange opp og følge opp barn og unge som ikke mestrer hverdagen sin. Det blir påpekt at både minoritetsspråklige rådgivere og miljøarbeidere i skolen er viktige ressurspersoner i arbeidet med å følge opp den enkelte elev og familie. Tid og kompetanse strekker ikke alltid til for å få til en helhetlig oppfølging av den enkelte ungdom. Det oppleves som belastende å ikke ha nok tid til å følge opp elever som har utfordringer.

Sosiale inkluderingstiltak i skolen og aktivitetstilbud etter skoletid er en måte å bli bedre kjent med elevene på, og dermed skape gode relasjoner mellom lærer og elev.

Økonomi

Kartleggingen viser at enkelte ungdommer i lavinntektsfamilier opplever utenforskap og ensomhet da de ikke har økonomi til å delta i organiserte aktiviteter, ferieturer eller andre sosiale aktiviteter.

Intervjumaterialet viser at det er viktig at ungdom under 18 år trenger en mulighet til å skaffe seg penger gjennom en kveldsjobb eller sommerjobb.

Sosiale medier

Neste Ungdataundersøkelse vil ha flere spørsmål om ungdommens bruk og opplevelser på sosiale medier. Materiell fra Medietilsynet om trygg bruk av sosiale medier skal benyttes i skolen, helsestasjonene, skolehelsetjenesten, helsestasjon for ungdom og i fritidsklubber.

Disse fire temaene har ikke fått nye mål og tiltak i handlingsplanen som følger prosjektet, men følges godt opp gjennom kommunens tjenestetilbud. Dette synliggjøres gjennom virksomhetsplaner/tiltak for den enkelte virksomhet.

7. Framtidig satsing og forslag til handlingsplan

Ungdataundersøkelsen 2016 gir en god oversikt over ungdommens situasjon i Skedsmo. Noen av tiltakene som er igangsatt i etterkant, skal bidra til å sikre sosial og kulturell tilhørighet for barn og unge. Dette er bl.a. som følger:

- Videreføre SLT-arbeidet (Samordning av lokale kriminalitets- og rusforebyggende tiltak) i samarbeid med politiet.
- Bidra til kompetanseheving på oppvekstområdet gjennom modell for tverrsektorielt samarbeid for barn og unge i aldersgruppen 0 – 24 år.
- Ha fokus på ungdom ved tildeling av «Aktivitetskortet» og «Kulturkortet».
- Følge opp driften av Utstyrssentralen i Skedsmo.
- Gi kommunale fritidstilbud/kulturverksteder med lav eller liten egenandel.

Tiltak innenfor temaet psykisk helse og rus:

- Fortsette oppfølgingen av ruskontrakter i et samarbeid mellom Forebyggende enhet i politiet, Helsestasjon for ungdom og Familietjenesten – psykisk helse barn og unge.
- Psykolog i 50% stilling i Helsestasjon for ungdom (HFU) som bl.a. skal arbeide med og rusproblemer blant unge.

Tiltak innenfor temaet psykisk helse:

- Etablering av en forebyggende psykisk helsetjeneste for barn, unge og familier fra og med 2017.
Familietjenesten psykisk helse barn og unge tilbyr:
 - Støttesamtaler under graviditet/oppfølging etter fødsel
 - Foreldreveiledning
 - Familiesamtaler
 - Egne samtaler for barn og ungdom rettet mot:
 - psykisk helse og rus
 - sosial tilhørighet og vennskap
 - familieproblemer
 - Varierte gruppe- og foreldrekurs
- Styrking av skolehelsetjenesten med 1,6 stilling fysioterapeut og 0,3 stilling psykolog for å bidra til at barn og ungdom skal oppleve mestring i hverdagen.
- Styrking av skolehelsetjenesten ved økt bemanning av helsesøstre på hver enkelt skole.
- Arbeide med å forebygge vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner. Per i dag gjennomføres prosjektet «Forebygging av seksuelle overgrep mot barn og unge i kommunen».

Målene i prosjektet er som følger:

- Ansatte:
 - Har god kunnskap om barns seksuelle helse.
 - Har god kunnskap om hva som er seksuelle overgrep.
 - Ha kunnskap om hvordan man går videre med sine bekymringer
- Barn og unge:
 - Utvikler et sunt forhold til egen kropp
 - Er kjent med sine rettigheter ved et eventuelt seksuelt overgrep
- Sikre intensiv og systematisk språktrening for språksvake barn i barnehagene.
- Gjennomføre «støttesamtaler» for barn og unge som strever psykososialt og/eller opplever psykiske plager av mildere alvorlighetsgrad.
- Forebygging av angst og depresjon ved å fortsette gruppetilbudet «Mestrende barn» for barn og unge som opplever å være triste og/eller engstelige.
- Representanter fra barneverntjenesten som deltagere i tverrfaglig råd på skolene for å bedre samarbeidet mellom skolen og barneverntjeneste, slik at vi raskere avdekker bekymringsfulle forhold.
- Gi gruppetilbud til elever i skolen med spesifikke språkvansker.

Oppfølging av temaet radikaliserings og ekstremisme:

- Vurdere å planlegge og gjennomføre en kartlegging av problemstillinger knyttet til temaet radikaliserings i samarbeid med Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS-Øst)

I tillegg til tiltak som er listet opp ovenfor, har kommunen inngått en avtale med RVTS-Øst om å gjennomføre en opplæring i traumeforståelse og traumebevist omsorg for alle ansatte i avdeling Barn og familier. Målet er at ansatte skal bli i bedre stand til å kjenne igjen stress og traumerelaterte plager, kjennskap til kartleggingsverktøy, samt ulike intervensjoner og tiltak.

I tillegg vil «Trygghetsuka» bli gjennomført i 2017. Her vil det være fokus på vold og overgrep og tiltakene retter seg både mot ansatte og innbyggere. Det vil bl.a. bli gjennomført et folkemøte med temaet: «Ekstremisme og hvordan

ekstreme holdninger påvirker oss i hverdagen», og et seminar om hvordan æresrelatert vold kan avdekkes og håndteres.

Det legges opp til evaluering av prosjektet «Aktive Skjetten» som går fram til 2020, for å se hvordan tiltakene har påvirket inkluderingen i nærmiljøet. Det blir spennende å følge med på om noen av funnene i HKH-prosessen vil bli annerledes etter at prosjektet «Aktive Skjetten» er gjennomført.

Gjennom oppfølgingen av Frivillighetserklæringen er det vedtatt at kommunen skal lage en konkret handlingsplan for oppfølging av de behov frivilligheten i Skedsmo har, og som er kartlagt gjennom arbeidet med Frivillighetserklæringen. Funn i kartleggingen vil bli tatt med i dette arbeidet som vil foregå i samarbeid med frivillig sektor. På denne måten kan forslag til gode tiltak som er kommet fram i HKH-prosessen, bli forankret i noen av kommunens lag og foreninger.

Romerike Beredskapsforum har blitt holdt løpende informert om HKH-prosessen. En del representanter fra forumet har deltatt i både innledende og avsluttende konsultasjon, og flere har bidratt med innspill gjennom fokusgruppeintervjuene. På møtet sitt den 18.10.17 besluttet forumet å ta kartleggingsrapporten opp til behandling med mål om å fram tiltak de vil engasjere seg i. Dette vil bidra til at mål og tiltak om inkludering vil bli forankret i kommunens religiøse samfunn og flerkulturelle foreninger.

Kartleggingen har gitt kommunen innspill på hva som kan være viktig å følge opp bedre enn i dag, eller iverksette helt nye tiltak. Handlingsplanen som følger rapporten, inneholder mål og tiltak innenfor følgende temaer:

- Radikalisering
- Identitet/tilhørighet/livsmestring
- Trygghet i foreldrerollen
- Aktiviteter
- Nærmiljøetsatsing
- Samarbeid hjem/skole

Kommunen har arbeidet godt med temaet radikalisering siden 2015. Kartleggingen har ikke avdekket at vi har ung-

dom som står i fare for å bli radikalisert, men det er allikevel viktig å ha fokus på det forebyggende arbeidet framover. Det gode arbeidet som blir gjort, må fortsette, for å redusere faren for at ungdommer blir ledet inn i radikaliseringprosesser.

Å bidra til at foreldre opplever trygghet i foreldrerollen, er så viktig. Kommunen har allerede iverksatt mange gode tiltak. For å bli enda bedre rustet til å hjelpe foreldre og særlig minoritetsforeldre, vil kommunen iverksette tiltak for å utdanne flere veiledere innen foreldreprogrammet ICDP. Dette vil kunne bidra til at flere foreldre får hjelp og støtte i foreldrerollen i et nytt samfunn med en annen kultur.

Under nøkkeltemaet nærmiljøetsatsing vil det bli søkt om midler for å iverksette forskjellige tiltak for å engasjere flere ungdommer til å være aktive deltakere i medvirkningsprosesser, og for at de skal få opplæring i hvordan forstå hverandre gjennom dialog. Målet er at dialogen skal være et redskap og en livsholdning. Ved rekruttering blir det viktig å oppdage og få med ungdommer som mangler sosial kompetanse, sliter med skolefagene, har bekymringsfullt fravær fra skolen og som ikke deltar i organiserte aktiviteter. Det er også et mål å få med flere flerkulturelle ungdommer. I regi av Skedsmo frivilligsentral vil det arbeides for å rekruttere ungdom til å gjøre en innsats for andre. Ungdom vil gjennom dette kunne oppnå anerkjennelse og mestring.

Det foregår et arbeid med å begrunne behovet for et oppsøkende ungdomsteam som kan være til stede og tilgjengelig for ungdom i risikomiljøer.

Kartleggingssvarene vi fikk på spørsmålene om risikofaktorer for å bli rekruttert inn i rusmiljøer/kriminelle miljøer, er de samme som vi fikk på de områdene vi har omtalt i rapporten. Et godt forebyggende arbeid vil også kunne bidra til at færre ungdommer knytter seg til slike miljøer.

Betydningen av deltakelse i organiserte aktiviteter på fritida for å sikre god inkludering, blir nevnt av mange. Det skal arbeides med å få til et tilbud på to ungdomsskoler rett etter skoletid med tilbud om mat, lekselesing og aktiviteter.

Dersom dette realiseres, vil dette kunne bidra til at flere ungdommer enn i dag får en sosialiseringarena. Å gi alle nyankomne flyktninger og innvandrere et aktivitetskort vil også kunne bidra til at barn og ungdom raskt blir en del av et sosialt og kulturelt miljø som igjen vil bidra til en bedre inkludering.

For å styrke samarbeidet mellom hjem og skole, vil det gjennomføres forsøk med egne foreldremøter for innvandrerforeldre. Gjennom å styrke samarbeidet vil flere bli kjent med Norges skolesystem med ulike krav og forventninger til både elever og foreldre. God informasjon til foreldre om valgmuligheter ved videregående opplæring skal bidra til å hindre feilvalg og faren for dropsouts.

For å styrke mulighetene for at ungdom som ikke har fullført videregående utdanning, vil det arbeides for at noen ungdommer skal få tilbud om livsmestringskurs og mulighet for arbeidspraksis eller fast arbeid.

Det er avdekket behov for å styrke kompetansen til både foreldre og ansatte når det gjelder å bidra til at flerkulturelle barn og ungdommer greier å finne tilhørighet uten å miste seg selv. Organisasjonen voksne for barn har utarbeidet et veiledningshefte som skal vurderes som hjelpemiddel for å bidra til at barn og ungdom som lever i flere kulturer, skal oppleve tilhørighet uten å miste seg selv.

Vedlagt følger Handlingsplan med tiltak for å bidra til bedre sosial og kulturell tilhørighet for barn, ungdom og unge voksne i Skedsmo kommune.

Noen definisjoner:

Radikalisering:

Radikalisering beskriver hvordan personer gradvis tar avstand fra samfunnets demokratiske prinsipper og samtidig rettferdiggjør bruk av trusler og vold for å nå sine mål. En mulig utgang kan være deltagelse i voldelig ekstremisme. Radikalisering kan under gitte forutsetninger kan føre til at en person gradvis aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål. Radikaliseringsforløp varierer fra person til person, både i tid og innhold. (Fra regjeringens nettside www.radikalisering.no)

Radikaliseringsprosesser kan variere fra person til person og fra gruppe til gruppe, og kan skje innen alle typer av livssyn, kulturell bakgrunn og politiske retninger. Prosessen kan skje gradvis over lengre eller kortere tid, men også fremstå som en akutt endring hos en person.

(Fra regjeringens nettside www.radikalisering.no)

Oppvekstmiljø

Et godt oppvekstmiljø er et miljø som gir barna trygg og sikker oppvekst med like muligheter. Målsettingen er at alle skal ha en god barndom og ungdom, enten vi er fattige eller rike, gutter eller jenter, og enten vi bor på landet eller i byen. (Hentet fra Nasjonal digital læringsarena)

Kilder:

- Nettside til Helsedirektoratet: www.Forebygging.no – beskyttelsesfaktorer/risikofaktorer <https://utveier.no/nettverk/forebygging-av-radikalisering-i-en-helsefremmendefolkehelsekontekst/>
- Nettside til Læringsmiljøsentret.no: Autoritativ klasseledelse.
- Nettside til Regjeringen.no: Veileder radikalisering.
- Amal Aden: «Øynene som følger deg» i VG Helg i mai 2017.07.19
- PST: Temarapport: Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer ekstreme islamistiske miljøer i Norge før de blir radikalisert? Ekstern rapport. 12. september 2016.
- PROBA – samfunnsanalyse: Evaluering av forsøk med linkarbeidere – Integrering gjennom bruk av ressurser fra eget miljø.

Akershus fylkeskommune v/avdeling for videregående opplæring:

- NyGiv: Tidlig innsats når det gjelder – fra 8. trinn og ut VG3 – fra oktober 2012.
- Utdanningsdirektoratets nettsider ang. samarbeid hjem/skole. <http://utdanningsforskning.no/artikler/teoretiske-perspektiver-pa-trivsel/>
- Nasjonal digital læringsarena: Fagstoff til barne- og ungdomsarbeiderfaget Vg 2.
- Den generelle delen av læreplanen – avsnitt om «Allsidig utvikling av alle».
- Opplæringslova § 9.

Referanser:

- NOU 2017:2: «Integrasjon og tillit» - Langsiktige konsekvenser av høy innvandring
- NIBR-rapport 2016:12: «Forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme» - Hva er kommunenes rolle?
- NOVA – Velferdsforskningsinstituttet og Høgskolen i Oslo og Akershus: «Holdninger til ekstremisme» - Resultater fra Ung i Oslo 2015.
- KS: «Fra utenforskap til inkludering» - Grunnlagsdokument fram mot Kommunalpolitisk Toppmøte og Landstinget 2016.
- PROBA samfunnsanalyser: Rapport 2013 – 08: «Evaluering av forsøk med linkarbeidere» - integrering gjennom bruk av ressurser fra eget miljø
- Landsforeningen mot oppsøkende sosialt ungdomsarbeid: «Oppsøkende sosialt ungdomsarbeid» - kommunal veileder
- Akershus fylkeskommune: NyGiv: «Tidlig innsats når det gjelder» - fra 8. trinn og ut vg 3.
- Oslo kommune, Utdanningssektoren desember 2014: «Radikalisering og ekstremisme» - undervisningsopplegg for samfunnsfag Vg1/Vg2
- Politiets sikkerhetstjeneste – Den sentrale enhet 12. september 2016: Ekstern rapport: «Hvilken bakgrunn har personer som frekventerer eksterne islamistiske miljøer i Norge før de blir radikalisert?»
- www.narkotikapolitikk.no: Artikkel: Hvorfor har rusbruken blant ungdom på Island stupe?
- www.independent.co.uk: Artikkel: Iceland knows how to stop teen substance abuse but the rest of the world doesn't listening.

En i kartleggingsgruppa har deltatt på en presentasjon av veilederen: «Hvordan finne tilhørighet uten å miste seg selv?»
– Om identitet hos barn som vokser opp med flere kulturer.

Annet kartleggingsgruppa har lest/sjekket ut i HKH-prosessen:

- Romanen «To søstre» av Åsne Seierstad
- Kommentarer VG Helg av forfatter og foredragsholder Amal Aden: «Øyne som følger deg»
- FROG ONLINE IDENTITY – kurs i selvledelse og selvutvikling for unge som står utenfor skole og jobb
- Aftenposten 7. mars 2017: «Fire av fem barn med somalisk bakgrunn lever nederst på inntektsstigen i Norge»
- Kors på halsen (KPH) – et nasjonalt samtaletilbud for alle opp til 18 år
- Nettstedet: www.radikalisering.no
- Sørums kommunale ungdomsskole: Oversikt over tilvalgsfaget: Arbeidslivsfag. Prosjekt Framtiden og Mulighetslever.
- NTNU Samfunnsforskning: Tiltak for et godt og inkluderende oppvekstmiljø.
- Regjeringen.no: Rundskriv om styrking av oppvekstmiljøet for barn og ungdom.

Oppsummering

Radikalisering:

- Kartleggingen gir oss ingen signaler om at kommunen har ungdom som står i fare for å bli radikalisert.
- Ungdom uttaler at spørsmålsstillingen i modulen «Politikk og samfunn» i Ungdata 2016 var dårlig formulert.
- Ansatte i skolen hevder at det kan være vanskelig å komme i posisjon for å få til åpne samtaler med ungdom som kan avsløre radikale holdninger.

Identitet/tilhørighet/livsmestring:

- Enkelte unge innvandrere opplever utfordringer i å ta vare på identiteten sin.
- Foreldre og andre voksne er viktige støttespillere for ungdom som vokser opp med flere kulturer.
- Ungdom som blir hindret i å tilegne seg norsk kultur, kan oppleve manglende inkludering og tilhørighet i jevnaldergruppa.
- Flere har satt fokus på enkelte innvandrerjenters manglende frihet.

Trygge foreldre:

- Kartleggingen viser at det kan være utfordrende å mestre foreldrerollen, særlig for foreldre som kommer fra en annen kultur.
- Ungdom kan oppleve at det er vanskelig å leve i to kulturer.

Aktivitetstilbud:

- Deltakelse i organiserte aktiviteter og/eller uorganiserte aktiviteter er viktig for å sikre sosial og kulturell inkludering.
- Vanskelig å få til inkludering for alle da det kan synes som om noen ungdommer blir nektet deltakelse i aktiviteter i regi av idrettslag etc. av sine foreldre.
- Aktivitetstilbud på skolene rett etter skoletid vil kunne sikre inkludering av flere unge enn i dag.

Nærmiljøsatsing:

- Enkelte stiller spørsmål ved om tiltak som gis er for «helnorske» uten at disse tiltakene er nærmere utdypet.
- Flere gir uttrykk for at de ønsker å etablere nærmiljøgrupper med representanter fra kommune og sentrale aktører i nærmiljøene for å følge opp aktuelle saker raskt og effektivt.
- Kartleggingen viser at kommunen bør arbeide med å få opprettet et oppsøkende ungdomsteam.

Samarbeid hjem/skole:

- Informanter gir tilbakemelding om at en del foreldre mangler kunnskap om det norske skolesystemet.
- Det blir påpekt at skolen har ansvar for å skape gode arenaer for samhandling mellom skole og foreldre.
- Det gis anbefalinger om å gjennomføre egne møter for minoritetsspråklige foreldre.
- Ansatte i skolen gir uttrykk for at det er utfordrende å ta opp vanskelige temaer i foreldresamtaler. Skolering kan bidra til å gjøre ansatte tryggere i foreldresamtaler.

Utgitt av: Sykehuset Innlandet HF, Divisjon Psykisk Helsevern,
Kompetansesenter rus – region øst, Postboks 104, 2381 Brumunddal
E-post: kompetansesenteret@sykehuset-innlandet.no
Internett: www.xxxxxxxxxx
Design/førtrykk: Sykehuset Innlandet
Foto: Dreamstime.com / AdobeStock.com
Trykk: Byråservice AS, 2017
Opplag: 200
ISBN: 978-82-991810

Våg å se, våg å handle, våg å samhandle
– barn og unge er alles ansvar